

مەرگی دډداری شاعیر له شاعرۍ کی زهینه بڼه خا نده... سه دیق سه عید وا ندزی

لاواندنه وه و شینگډان وهك دډخۍ کی دهروونی و ههستۍ کی غه مگین،
که دهره نجامی ووداوۍ کی دتهزډن یان کډست و خه مکه، هگۍ کی درډژی
له نډومۍ ژووی گه لی کورده هیه و سه ره تا کانی ده گه ته وه بډ داستان و
گډانه وه و حیکایه ته میللی و فلكلرۍ ریه کان. که تیایدا مرډف
له بهرام بهر کډستی له ده ستدانی نازیزۍ کیدا، لاواندنه وه و شینی
کردوه و له گډگه ی نه وده ربۍ یانه وه، گوزارشتی له وهسته غه مگینی هیه
خۍ کی کردوه. کورده درډژی ای مۍ ژوو ووبه ووی نه هامه تی و
چه وسانه وه ی زربۍ ته وه. ئیدی تا اده یه کی زډرئه ده به که شی
هنگدانه وه ی نه وکاره ساتانه بووه. بیه ده بینین له نه زموونی شیعری
کوریدیدا، گوزارشت کردن له کاره ساته کان و هنگدانه وه ی ناخۍ شیه کانی
ژیان، وهك گوتارۍك ناماده یی هه بووه. که بډگومان شین و لاوانه وهش
وهك هونه رۍك ده چنه چوارچۍ وه ی نه و گوزارشتکردنه وه. ئستاش
هونه ره کانی شین و لاواندنه وه ی نازیزه کانیان له لایه ن ئافره تانه وه
له بډنه و پرسه کان ده بینرۍت. که هنگه له ئاستی هونه ری و بونیادی
واتاییدا، له ئاستۍ کی ساده دابن. وهلۍ له ناوه ډکدا گوزارشت
له وکډسته ده کهن. به تایبه تیش شینی خوشك بډبراکه ی. له وۍ وانگه یه شه وه
یه کډك له وشیعرا نه ی هه گری نه وگوتاره یه، شاعرۍ کی (زهینه بڼه خان) ی
ژنه شاعیری دیاری کورده که بډ مەرگی دډداری شاعیری نووسیوه.
له استیدا نهك ته نها نه وشیعره، هه موو شیعره کانی نډو نه و دیوانه
شایسته ی له سهر وه ستانن. چونکه شیعره کان له ئاستی فډم و ناوه ډکدا،
گوتارو مانا، شیعری جوانن. خو نهر کاتۍ نه وشیعرا نه ده خو نډته وه،
به رتوانای شیعری شاعیرۍ کی ژن ده که وۍت که له سه ره تا کانی سه ده ی
ا بردوودا، شیعری نووسیوه و توانای شیعری له شاعیره پیاوه کان
که مترنه بووه. به کوبه شاعر گوزارشتی له بارودۍ خۍ کډمه لگای نه وکات
کردوه و په یامۍ کی کډمه ایه تیانه له شیعره کانی ده بینرۍت.

که ئامانچ لۍ پډشختنی کډمه لگایه. بډگومان نه مهش زاده ی نه و ژینگه
کډمه ایه تی و په روه رده یی نه وشاره یه که نه و شاعیره تیایدا ژیاوه
که به شاری نه دیبان و ډډښبیران ناسراوه. بیه کډکردنه وه ی
نه وشیعرا نه و چاپکردنیان له دیوانۍ کدا، دهر وازه یه کی گرنگ ده کاته وه
بډخو نهران به ووی شاعیرۍ کی گومناوی ژن، که توانایه کی شعیریانه ی

جوانی هه بووه و ئه مهش له شيعره كانيدا ده بينرێت. له شيعری (شيوه نى دێدار) دا زه ينبه خان شيوه ن بـ مه رگى دێدار ده کات و له شيعرێ کدا که ته نها له ده دێ پـ که ها تووه، گوزارشتى له هه ست و سـ زى خـى کردوو له دوای مه رگى برا که ی. مردنى دێدارى شاعير نه ک ته نها بـ بنه ماـ که ی، به ـ کو بـ که لى کوردیش جـ که ی نيگه رانى و پرسيار بوو. چونکه له لایه که وه مردنه که ی کتوپـ بوو، له لایه که ی تریشه وه به داخه وه دێدار له ته مه نـ که ی يه کجار که نجى ماـ ئاوايى له ژيان کردوو گه رمه رگ مه وداى دا بـ وایه، ده يان شيعرى دیکه ی هاوشـ وه ی (ئە قيب) و (خه نـ ده که ی باى) ده نووسين. هه ميشه ش مه رگى ئازيزان له ته مه نـ که ی زوودا، پترمايه ی خه م و که سه رى قوـ ه. بـ يه مه رگى دێداريش بـ زه ينبه خان وه ک شاعيرێ کـ شـ کـ که ی ده روونى گه وره بووه. که تيايدا له ـ که ی ئە و شيعره وه گوزارشتى له وخه مه ی خـى کردوو. له و ده قه دا، په يوه ندى شاعير به مه رگى دێدار، په يوه ندى خوشک و برايه ک نيه. به ـ که ی په يوه ندى دوو مرـ قه. ئە مهش ده لاله ت له وه ده کات که شاعير شين بـ مه رگى مرـ قـ قـ ده کات به رله برا که ی. واته دنيا بينى شاعير دنيا بينيه که مرـ قـ قـ نه يه. ووداوه که لـ ره دا مه رگى مرـ قـ قـ که، که له ته مه نـ که ی که نجى ده مرـ ت. به ـ ام مرـ قـ قـ که به مردنى هه ر له خـى و خوشکه که ی ناچـ ت، به ـ کو له گشت توـ ژه کانى دیکه ش ده چـ ت. چونکه دێدار شاعير و هاوکات ده رچووى کـ ليژى مافيش بووه. ئە مهش ئە و شوناسه به و مرـ قه ده به حـ شـ ت که ئە وه ی مردوو که سـ که ی ئاسايى نيه، به ـ کو ـ شـ بـ رـ کـ مردوو. به تايبه تيش له زه مه نـ کـ که زه مه نى دواکه و تووى کـ مه لگه بووه. بـ يه له سه ره تاي شيعره که يدا شاعير ده ـ تـ: _

شه هسواری عه رشى کوردو يونسى دێدارم ...
 قه له مى عيلم و ئە ده ب و شکـ قه ی به هارم ...
 بـ گومان، وه ک دياره دێدار له هه ـ ته ی که نجيه تيدا کـ چى دوای ده کات. لـ ره وه ش شاعير مه رگى دێدار ده به ستـ ته وه به شکـ قه ی به هار. ساتى کرانه وه ی شکـ قه، ساتـ که ی کورت و ـ اگوزه ره. به هاريش وه ک يه کـ که له چواروه رزه کانى ساـ، گه رچى جوانترين و سه رنجراکـ شـ ترين وه رزى ساـ ه لای مرـ قـ له ـ ووى ـ وحى و ده روونيه وه، به هه مان شـ وه ئە ویش ته مه نى کورته. واته وه رزـ که، به زووى ده ست پـ ده کات و به خـ رايش کـ تايى دـ ت. له ـ وانگه ی زه ينبه خانى شاعير، مه رگى برا که ی هاوشـ وه ی شکـ قه ی به هار بووه. به ـ ام جياوازيه که لـ ره دا له وه دايه، که دوای کـ تايى هاتنى هه روه رزـ که به هار، به هارـ که ی دیکه دـ ته وه. به ـ ام مردنى مرـ قـ، کردارـ که ی حه تميه و ئيدى تاهه تايه ون ده بـ ت. به ـ ام وه ک ئامازه مان پـ دا ئە وه ی لـ ره دا ده مرـ ت هه ر ته نها مرـ قـ قـ نيه، به ـ کو له گه ـ يشدا قه ـ مه ـ کـ ده مرـ ت. دياره قه ـ مه ـ ش هـ مايه بـ

خوښه‌واری و ډډرکړدن و هوشیارکړدنه‌وی کومه‌ځکه، که‌واته به‌مه‌رگی
ډډار کورد هه‌رته‌نېا مړه‌ځکه له‌ده‌ست نادا، به‌کو ښه‌ښکته‌ځکه و
نوځوازه‌ځکه و که‌س‌کې هوشیاریش له‌ده‌ستده‌دا. له‌ره‌وه‌ش نه‌وه‌ی ده‌مړت
هه‌رته‌نېا جه‌سته‌و بوونی مړه‌ځکه نییه، به‌کو شوناسی هزریشه.
به‌مانایه‌کی تر، نه‌وه‌ی ونده‌بته‌نېا جه‌سته‌و ژبیانی مړه‌ځکه نییه،
به‌کو له‌ځه‌یشدا قه‌مه‌ځکه و په‌یام‌ځکه ونده‌بن، که‌ه‌نگه هه‌زاران
خ‌زگه‌یان له‌ناخدا بته. به‌ام پرسیارله‌ده‌دا نه‌وه‌یه که‌نهرکی نه‌و
قه‌مه‌هه‌رته‌نېا ب ناسینه‌وه‌ی شوناسی که‌س‌ځکه بووه که‌ناوی
ډډار‌بووه؟ یاخود هه‌ځکه‌گری ماناو ده‌لاله‌تی تربووه؟ به‌ده‌ربرینه‌کی تر،
شاعیر ب‌چی ب‌مردنی شک‌فه‌ی نه‌وبه‌هاره‌و نه‌وقه‌مه‌ه‌د پ
له‌حه‌سره‌ته؟ هه‌رته‌نېا له‌به‌ر نه‌وه‌ی برا‌چووکې بووه؟ یاخود په‌یوه‌ندی
به‌پرسی تریشه‌وه هه‌یه؟ له‌دوونیوه د‌ځای دوا‌ی نه‌و دوود‌ر‌ه‌ی
یه‌که‌مدا، خو‌نهر نهرکی نه‌و قه‌مه‌ه‌ده‌بینه‌ت که‌مردووه. ب‌یه
نه‌مجاره‌یان شاعیر ده‌ت:

سووره تی قهومی خێ کەشا بێ ئەجیالی پاشی خێ..
دێ بهرحم ومیهره بان و سوارچاکی نازدارم ..

لـڙهـدا ئـڙمـه ئـهـرکـي ئـهـو قـهـڙمـه مان بـڙ دهرده که وٽ، که له سهره تاي شيعره که دا شاعير به حه سره ته وه باسي له دستداني ده کرد. ئه ویش کـڙشانی سوو هـتي قهومی خـڙی بووه. ئه رکی شاعير ناساندنی نه ته وه و مـڙووی گه له که ی بووه، به نه وه ی دوا ی خـڙی. بـڙیه کاتـڙ ئه و قهـڙمـه ده وٽ، ئه و ناساندنه ش لـڙهـدا کـڙتایـی دـڙت. به مهش هـموو ئه و خه و نانه ی شاعیریش کـڙتایان دـڙت که ده شـڙ له و ته مه نه گه نجیه ی خـڙیداخه ونی پـڙوه بینین. به ځام ئاخـڙ مردن وه کـڙ دوا چاره نووسی هـموو بوونه وهر ځ، کـڙگه ده دا به و هـموو خه و نانه مان بگه یین؟ شاعیر له نیوه دـڙځی دووه مـدا، وه سفی لایه نی کـڙمه لایه تی و مـڙځی دلدار ده کات. بـڙیه به که سـځکی دـڙ به ځحم و میهره بان ده یناسـځنـځت. دیاره زهینه ب خان خوشکی گه وره ی شاعیر بووه. وـځرای ئه مهش به مندای سهرپه رشتی و چاودـځری دـځداری کردووه. بـڙیه ده شـڙ له نزیکه وه له سایکـڙلـڙڙیه ت و ژيانی کـڙمه ځایه تی دـځدارشاره زابـځت، ئه و په یوه نډیه نزیکه ش بـځته هـځکاری ئه وه ی که دوا ی مردنی به و شيعره لاونه وه و شین بـځمه رگی براکه ی بکات. گه رسه رنج له مـځووی و زه مه نی نووسینی شيعره که ش بده یین، ده بینین ئه و شيعره له ساـځی 1948 نوسراوه. خودی دـځداری شاعیریش له مانگی تشرینی دووه می هـمان ساـځ کـځچی دوا ی کردووه. واته نووسینی شيعره که ده که وـځته چه ند ځـځکی که می دوا ی مه رگی دـځدار. ئه مهش ئاست و ئه ندازه ی کاریگه ریه تی مه رگی براکه ی به سه رژیانی زهینه ب خانی شاعیرده رده خات. به وه ی که وودا وه که بـڙ ئه وه ځنده کاریگه ربووه،

له ماوه یه کی کورتدا و له ژر کار یه گه ریه تی ووداوه که، نه وشيعره ده نووسنه کوشين و لاوانه وه یه. دواي ئه مه، شاعیر فاکتیره کانی مردنی ددار باسده کات. ئه گهر مردن دوا و سته گه ی ژيانی هه موومان بته و هه به ته هه موو بوونه وهر کیش دوا جار مردن دوا چاره نووسیا نه، نه واه له وانگه ی شاعیر مردنی ددار په یوه ندی به هه کای تروه هه بووه. واته ههر نه وه نییه مره فک کتایی به ژيانی دته و ده مرته. به یه شاعیر له و نه یه کی دیکه ی شیعریدا، مردنی برا که ی ده به سته ته وه به جه هل و نه بوونی ده و ته. کاتک ده ته: _

له حه سرت جه هاله ت و له قه هری به ده و ته تی کورد...
سه حه ت و روحی خشی دانا...
فه خره به نه و غه رقی حوبی نیشتمان بوو...

ددار، له سه نگه ی خه م خواردنی به بوونی جه هل و هاوکات نه بوونی ده و ته تی کوردی، سه ره تا ته ندروستییه که ی و دوا جار وحی خشی دانا. نه بوونی ده و ته و دیارده ی نه خو نده واری و ناهوشیاری و دوا که وتووی کمه لگه، ده بنه هه کاری نه وه ی ددار به مرته. نه و چونکه که سه کی هوشیارو خو نده وار بووه، ئیدی له هه موو که سه ک زرتی درکی به دیارده که مه یه تیه کانی که مه لگه که ی کردووه. هه می شه به شنبیران و وونا کبیران، دیارده کانی که مه لگه جه گه ی هه خه گرتنن. نه مه و رای نه وه ی که نه بوونی ده و ته تیش ههر ته نها خه ونی ددار نییه له سه رده می خشی، به که و ئه ستاش خه ونی ملی نان مره قی کورده که به داخه وه هه زارانیان هاوش نه وه ی ددار نه و خه مه له گه خیان ده به نه ژر گل. به ام نه وه ی به ددار ماوه ته وه دواي مهرگی، سه رمایه کی یه کجار گه وره یه نه ویش نه ر بوونی ته تی له خه وستی نیشتمان. شاعیرک دواي نه وه ی هه نده نیشتمان که ی خشی خه و ته و ته، به داخه وه به و ناو ته ناگات و ده چه ته ژر گه. به ام شانازییه کی گه وره دواي خشی جه دته ته، که غه رق بوونی ته تی له حوبی نیشتمان. نه م خه وستییه ش ده به ته شونا سه ک به ناسینه وه ی دداری شاعیر دواي مهرگی. له دوا که په ی شیعره که شیدا، زهینه ب خان ووداوی مهرگی ددار، به خه م کی گه وره دانه ته. خه م که وه ک تیرک جه رگ و قه لبی کون کون کردیه. هه روه ک خشی ده ته: _

جه رگ و قه لبی کون کون کردم جه فای تیری هیجرانی نه و...
ههر به قسه و گو فتار خه به به م خه ونی هه زارم...

شاعیر مهرگی برا که ی له وه قو تر ده بین ته که به وشه بتوانن گوازرشتی له بکات. به به وای نه و نه وه کاره سات که زمان ناتوان ته وه سفی بکات. به یه نه ندازه ی نه و خه مه گه وره یه ته نها له ناخی خه یدا یه. نه و به هه ی

ئەو مەرگەو، جەرگ و دای کون کون بوو. ھاوکات ئەک خەونێک
هەزاران خەونیشی لەگەڵ کچی براکەیدا هەڵدەوهرن. دیارە زەینەب
خان، هەم خوشکە گەورەى دایار و هەمیش سەرپەرشتیارو بەخێوکه‌رى
بوو. بێیه لەنزیکه‌وه پەيوەندییه‌کى ٲوچى لەگەڵدا هەبوو کە
دوچار بەمەرگی، ئەو کاریگەرێه‌ته ٲوٲه جەڵدەهێٲٲت. لەکٲتاییدا
دەستخٲشانە لەمامٲستا عەبدوٲا زەنگەنە دەکەم بٲ کٲکردنەوه‌و
ئامادەکردنى ئەو دیوانە جوانەى ژنەشاعیرٲکى کوردی گومناو...
*ئەم بابەته‌ له ٲٲژنامەى هەولٲر ژمارە(2871) له ٲٲژى
2018_6_26 بٲا وکراوه‌ته‌وه...